

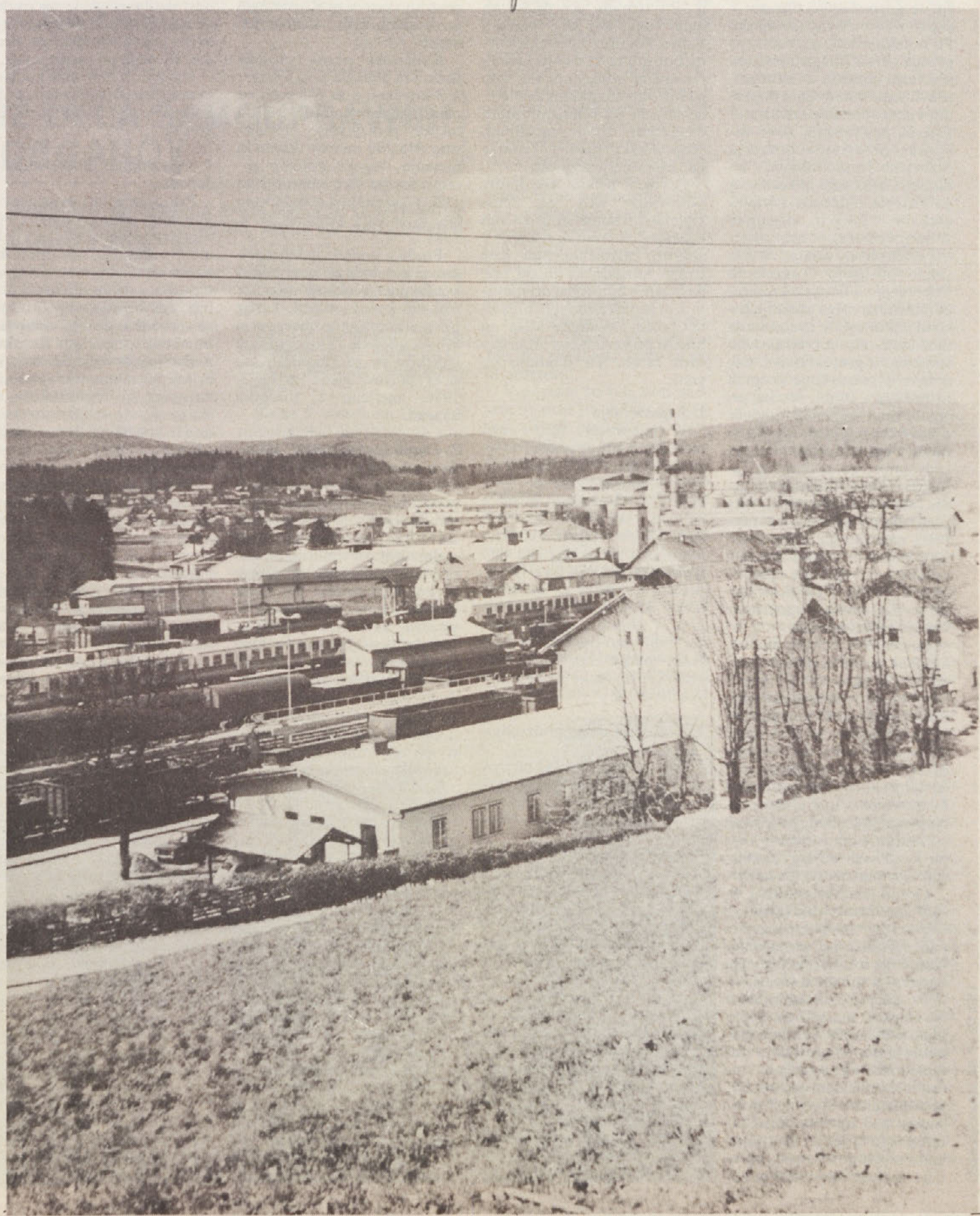
GLASILO TEKSTILNE TOVARNE NOVO MESTO

NOVOTEKS

gje

ŠTEVILKA 5 LETO XV MAJ 1987

Rezultati gospodarjenja DO Novoteks ob prvem letošnjem periodičnem obračunu

V prvem letošnjem trimesečju se gospodarske razmere v državi niso bistveno izboljšale. Po poteku obdobja za sestavo prvega periodičnega obračuna je Zvezni izvršni svet sicer pripravil teze za nadaljnjo dograditev gospodarskega sistema, v katerih napoveduje nove zakonske predpise s področja razširjene reprodukcije, denarnega bančnega in kreditnega sistema, odnosov s tujimi osebami in podjetji, vlaganj in zbiranja sredstev občanov, sistema obdavčitve, vendar ozdi še vedno poslujejo v razmerah bohotenja inflacije, krepitve administrativnega urejanja gospodarskih tokov in slabšanja možnosti za reproduktivno sposobnost gospodarstva. Cilj države je zmanjšanje skupnih zadolžitvev v tujini, vendar pri zmanjšanju vseh oblik domače porabe kot pogojem za prvo ne bi smeli ogroziti reproduktivne sposobnosti gospodarstva. Tako pa ob vedno hujšem poseganju države na vsa gospodarska področja postaja osnovni problem nadaljnjega razvoja gospodarstva in samoupravnih odnosov uveljavitev osebne materialne motiviranosti delavcev za razširitev materialne osnove njihovega dela.

Razmere v državi pač so, kakršne so. Ne bi bilo pa prav, da bi ob ugotavljanju rezultatov v naši delovni organizaciji v letošnjem letu kazali sprstom le na dejavnike, ki niso v naši domeni. Predvsem želimo osvetliti notranje slabosti, kajti le nanje bomo na kratki rok lahko vplivali in jih odpravili. Navsezadnje si le služimo kruh s svojim delom, velikost kosa pa je odvisna od tega, koliko smo s svojim delom ustvarili.

Gospodarski teoretiki so zaradi sprememb obračunskega sistema za letošnje leto napovedali 30-odstotno poslabšanje finančnih rezultatov v gospodarstvu. Kljub temu so rezultati iz periodičnih obračunov Novoteksa marsikoga neprijetno presenetili. S pojmom izgube, ki smo jo ugotovili v treh temeljnih organizacijah od osmih, se v delovni organizaciji že dolgo nismo srečali. Takšno stanje zato zahteva, da rezultate gospodarjenja takoj postavimo pod lupo in izluščimo vse tiste razloge za slabše poslo-

vanje, ki smo jih sami povzročili. Pri tem ne gre toliko za ugotovitev, kaj smo naredili slabše, kot npr. v preteklem letu, bolj gre za to, v kolikšni meri enakega obnašanja, kot smo ga bili vajeni v preteklem letu, ne smemo več tolerirati zaradi drugačnih, bolj zaostrenih gospodarskih razmer. Temu se pač moramo prilagoditi.

Površen prikaz rezultatov poslovanja kaže na neusklajenost fizičnih in finančnih kazalcev. A temu ni tako, če v analizo zajamemo tudi tiste fizične kazalce, ki jih do zdaj pač nismo bili vajeni ocenjevati. Kot številka ena se tu pojavi ta pojem kvalitete dela in hitrost proizvodnega procesa v vseh fazah. Pa pojdimo po vrsti:

1. Zaposlovanje

V povprečju smo imeli mesečno 3.406 delavcev, od tega 37% v metražni proizvodnji, 50% v konfekcijski proizvodnji, 4% v trgovinah in 9% v delovni skupnosti skupnih služb. V primerjavi z enakim obdobjem preteklega leta smo število zaposlenih za 5% povečali, kar pa je za odstotek manj od gospodarskega načrta. V obdobju januar—marec 1987 smo opravili za 11% manj nadur kot lani, bolzenske izostanke pa smo povečali za 9%.

2. Količinski obseg proizvodnje in prodaje

Izdelali smo 894.383 metrov tkanin in pletenin, kar je 10% več kot lansko enako obdobje in 4% nad planiranim obsegom.

V konfekcijah Novo mesto, Vinica in Prnjavor smo izdelali 240.102 kosa oblačil oziroma opravili 16.335.386 minut. V kosih je obseg proizvodnje za 31% višji kot lani, po minutah pa za 21%, vendar proizvodni plan v kosih ni dosežen — indeks 91. Konfekcija Pionir Prnjavor ni dosegla proizvodnega plana v kosih in minutah, bistveno pa je izboljšala proizvodnjo v primerjavi s preteklim letom s 65- oz. 48-odstotno rastjo.

Konfekcija Trebinje je z 296.868 kosi oblačil presegla lansko proizvodnjo za 10%, kar je odstotek pod planom, v

minutah pa je dosegla 9-odstotno rast in za 5% presegla proizvodni plan, kar je lep uspeh.

Količinski obseg prodaje tkanin in pletenin je za 6% manjši kot lani, a za 6% večji od planiranega in v metrih večji od tekoče proizvodnje. Prodali smo 918.290 metrov tkanin in pletenin, zaloge gotovih proizvodov pa smo zmanjšali za 11% v primerjavi z začetkom leta in za 12% glede na 31. 3. 1986.

Prodaja konfekcijskih izdelkov ni potekala po planu. Štiri konfekcije so skupno prodale 690.896 kosov oblačil, kar je 6% pod planiranim obsegom in 8% več kot lani. Zaloge gotovih izdelkov so se zmanjšale, in sicer za 16% glede na 31. 3. 1986, merjeno s fizičnimi kazalci.

3. Ostali fizični kazalci gospodarjenja v DO

Poudariti moramo predvsem kvaliteto in vezavo obratnih sredstev. S kvaliteto proizvodov ne moremo biti zadovoljni. V metražni proizvodnji znaša slaba kvaliteta preko 11%, kar je slabši kazalec kot v preteklem letu, ko je bil ta odstotek pod 9%.

Preveliko odstopanje v kvaliteti od normale ugotavljamo tudi v konfekcijski proizvodnji. Stroški dodelave povečujejo stroške proizvodnje, popusti zaradi slabše kakovosti pa dodatno zmanjšujejo prihodke od prodaje.

Prizadevati si moramo za hitrejše obračanje vloženih sredstev v material, nedovršeno proizvodnjo, gotove proizvode. Vezava teh sredstev v primerjavi s preteklim letom ni bistveno drugačna, vendar pa ima povprečna vezava 70 dni v metražni proizvodnji in 35 dni v konfekcijah bistveno drugačno ceno, kot je to veljalo v preteklih letih. Odsev te cene (obresti) se kaže v višjih stroških poslovanja oz. zmanjševanju sredstev za razširjeno reprodukcijo.

Nepotrebno prepočasno zadrževanje zalog bo imelo v naslednjih mesecih še večjo težo zaradi povišanja obrestnih mer. Te se vse bolj približujejo realno pozitivnim, čeprav so še vedno nižje od dejanskega sta-

nja inflacijske stopnje, a se razkorak zmanjšuje. V I. kvartalu so obrestne mere zaostajale za inflacijsko stopnjo v povprečju za 27 odstotnih točk, za 2. kvartal pa se ocenjuje 18 odstotnih točk zaostanka.

4. Zunanjetrgovinsko poslovanje

Izvozili smo za 2.585.492 \$ blaga in storitev, kar je 13-odstotna rast glede na enako obdobje 1986. S klirinškim izvozom je rast 15-odstotna, vendar 3% nižja od planiranega.

Uvoz je za 59% nižji kot lani in za 60% pod planiranim, pokritost uvoza z izvozom je 2,2-kratna.

5. Ugotavljanje in razporejanje dohodka

Prihodke smo v primerjavi s preteklim letom podvojili. Porabljena sredstva so rasla nekoliko počasneje, rast dohodka znaša 113%. V primerjavi s planiranimi so prihodki za 6% manjši, odstopanje od planiranega dohodka, čistega dohodka in sredstev za sklade oz. akumulacijo je še večje. Sredstva za sklade so minimalna, akumulativnost in reproduktivnost sta padli, v metražni proizvodnji in konfekciji Pionir ugotavljamo nekrito porabo iz dohodka.

Ukrepi za odpravo motenj oz. vzrokov izgube so nujni. Analize so pokazale, da notranje rezerve obstajajo, kar je ohrabrujoče. Te moramo v kar največji meri izkoristiti do konca 1. polletja. Ukrepi se kot zaključek analiz o poslovanju v obdobju januar—marec 1987 sami porajajo:

1. Zadržati oz. povečati moramo nivo prodaje; ocena stanja na trgu pa zagotavlja vse možnosti za doseganje planiranega obsega prodaje.

2. Hkrati z vlaganjem naporov v prodajo tako glede sortimenta kot spoštovanja dogovorjenih rokov moramo vso skrb posvetiti gibanju variabilnih stroškov. Zmanjšali jih bomo z gospodarnejšim ravnanjem z zalogami in porabo obratnih sredstev

— zagotovili bomo hitrejše obračanje zalog, še posebno v nedovršeni proizvodnji,

— zaostri bomo odgovornost organizatorjev proizvodnje, nabave in prodaje pri usklajevanju in planiranju,

— zaostri bomo odgovornost za porabljen material v odnosu na normative.

3. Več naporov bomo vložili v izterjavo plačil. Na daljši rok bomo selekcionirali kupce tudi glede na finančno disciplino pri poravnavanju obveznosti.

4. Na podlagi analiz vložka in iztržka po posameznih proizvodih bomo na daljši rok selekcionirali dohodkovno zanimive proizvode.

5. Zaostrili bomo disciplino pri izvajanju del in nalog vseh delavcev in odgovornost za neizvršene obveznosti.

6. Znižanje stroškov bomo dosegli z izboljšanjem kvalitete kot temeljnim kazalcem fizične storilnosti v proizvodnji.

Vukrepih, nujnih za zagotovitev ravni akumulacije v DO,

se lahko in mora najti sleherni delavec. Zato poročilo zaključujemo z optimizmom, da bomo z aktiviranjem nas vseh, o konkretnih nalogah bo vsak posameznik seznanjen pravočasno, izpeljali naloge vsak na svojem področju. Navsezadnje je raven doseženih osebnih dohodkov, višja pa še toliko bolj, pogojena z dvigom fizične in finančne storilnosti v delovni organizaciji.

Novo mesto, 18. 5. 1987

Milena Veselič

IZ DELA SAMOUPRAVNIH ORGANOV

6. zasedanje delavskega sveta delovne organizacije Novoteks je bilo v petek, 24. aprila ter nadaljevanje zasedanja 4. maja 1987.

Glede na to, da je na sestankih samoupravnih organov večkrat vprašljiva sklepčnost, je predsednik delavskega sveta delegate spomnil oziroma opozoril na obveznosti, ki izhajajo iz delegatskega sistema, češ, da je vsak delegat s podpisom pristopne izjave sprejel kandidaturu za delegata delavskega sveta, zato naj bi se zasedanj tudi redno udeleževal in tako izpolnjeval svoje obveznosti.

Dnevni red omenjenega zasedanja delavskega sveta je bil precej obsežen, saj je vseboval 10 točk.

Pri pregledu izvrševanja sklepov je bilo omenjeno, da bo moral kadrovsko splošni sektor pripraviti ukrepe za zmanjšanje bolniške. Določeni ukrepi se v konfekciji že izvajajo, saj je v tej temeljni organizaciji največ mlade popu-

lacije in je odstotnost z dela največja (predvsem zaradi nedele).

Za TO Konfekcija je ustanovljena tudi komisija za izvajanje kontrole bolniškega staleža.

Že na 5. zasedanju DS je bil potrjen plan investicij za leto 1987, v katerem je ena od prednostnih naložb nabava računalnika v AOP. Za izbor najugodnejšega ponudnika za nabavo omenjenega računalnika je bila imenovana tudi komisija. Le-ta je pregledala ponudbe ter za naše potrebe in možnosti izbrala najustreznejši računalnik. Ker je investicija skupnega pomena, je delavski svet zadolžil finančno službo za pripravo predloga o združevanju sredstev financiranja.

Iz 4. zasedanja DS je ostal nerealiziran sklep, s katerim sta bila direktor prodajnega sektorja in vodja prodaje za domači trg zadolžena, da posredujeta poročilo o pravočasnosti naročil in o dobavi oz. sodelovanju med TO Tkanina in TO Konfekcija.

V razpravi je bila dana pripomba, da moramo biti v delovni organizaciji glede rokov bolj resni, saj situacija na trgu zahteva točnost, kajti že blago z enodnevno zamudo ni sprejeta. Pod točko 2 dnevnega reda so bili delegati delavskega sveta informirani o rezultatih poslovanja delovne organizacije za leto 1986. Podrobnega poročila vodja plansko analitske službe ni podala, saj so delavci le-tega temeljito obravnavali na zborih delavcev in delavskih svetih tozdov. Rezultati poslovanja so bili dokaj pičli, saj proizvodni plani niso bili doseženi v Predilnici Metlika, tkalnici, apreturi in konfekciji Prnjavor.

Produktivnost je bila v primerjavi z letom 1985 nižja v Metliki, predilnici Novo mesto in apreturi.

V porastu so bile tudi nadure, in sicer jih je bilo za 50% več kot je predvideval plan, kar za 20% več kot v letu 85 pa so porasli tudi bolezenski izostanki, kar pomeni izgubljenih 906.356 ur ali 12,2% celotnega fonda delovnih ur.

Prodaja tkanin in pletenin je bila glede na plan za 11% manjša, na domači trg je bilo prodanih za 2% manj tkanin in pletenin, izvoz pa je bil manjši kar za 27%.

Konfekcijskih izdelkov je bilo na domači trg prodanih za 6% več kot je predvideval plan, izvoženih pa je bilo za

5% manj konfekcijskih izdelkov kot je bilo planirano.

Prekoračeni so bili tudi fiksni stroški (zaradi visokih obrestí, tečajnih razlik, prispevkov, itd.).

V razpravo se je vključil glavni direktor in dejal, da smo v težki likvidnostni situaciji, nič ne naredimo za boljšo učinkovitost, ne poznamo več nobene odgovornosti.

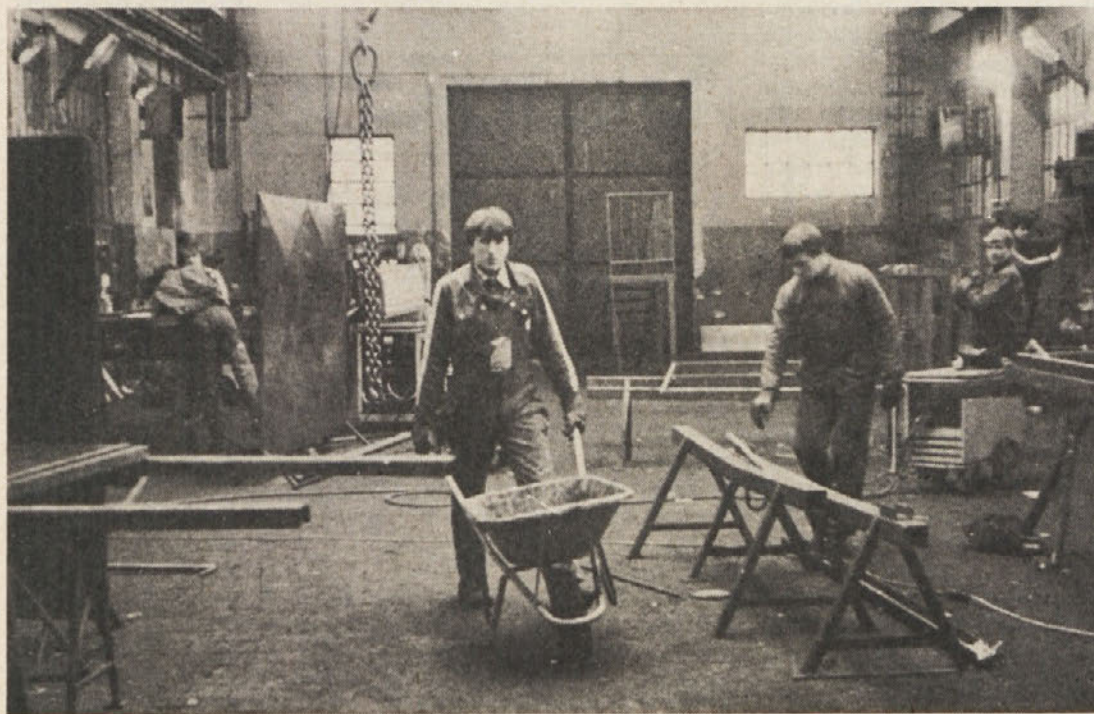
Za slab rezultat so krive tudi ogromne zaloge v nedovršeni proizvodnji. V delovni organizaciji je potrebno skrajno varčevanje, dvigniti je treba kvaliteto proizvodnje, izpostaviti osebno odgovornost, organizatorji proizvodnje pa morajo organizirati delo tako, da bo kvaliteta čim višja, za nedelež oz. slabo opravljeno delo pa so potrebne kar najstrožje sankcije.

Delegati so po razpravi sprejeli sklep, naj komisija v sestavi glavni direktor, Franc Kovačič, Anton Štrucelj, predsednik konference sindikata in predsednik delavskega sveta DO ugotovi stopnjo odgovornosti za nedoseganje planskih obveznosti posameznih direktorjev in vodij operativnih služb, delavskemu svetu pa predlaga sankcije v smislu materialne odškodnine ali zamenjave.

Hkrati so delegati DS zadolžili strokovni kolegij, da izdela ukrepe za boljše gospodarjenje v smislu zmanjševanja stroškov in hitrejšega obračanja zaloga.

Pod točko 3 dnevnega reda so delegati sprejeli plan skupne porabe za leto 1987 (splošni del), direktorja finančno računovodskega sektorja pooblastili za finančno izpeljavo plana skupne porabe, za finančno izpeljavo vzdrževanja počitniških domov pooblastili vodjo investicijsko vzdrževalne službe, direktorja prodajnega sektorja pa pooblastili za finančno izpeljavo tistih akcij, ki pridejo pod reprezentanco (40-letnica Novoteksa, pogostitev upokojencev, otvoritev novih prostorov v Predilnici Metlika itd.).

Delavskemu svetu je bil posredovan v obravnavo predlog za nagrajevanje delavcev, ki so pred upokojitvijo, toda glede na to, da so se v razpravi pojavila nekatera vprašanja oziroma pomisleki, je delavski svet imenoval komisijo (Milena Veselič, predsednik, Srečko Lamut in direktorji tozdov), ki naj do naslednjega zasedanja delavskega sveta prvotni predlog minulega dela za nagrajevanje delavcev, ki so pred upokojitvijo, ponovno analizira in ga po potrebi dopolni.

(Nadaljevanje na 4. strani)

Delavski svet je obravnaval tudi predlog o ukinitvi nadomeščanja za režijo ter sprejel sklep, da se nadomeščanje v delovni organizaciji ukine, izjema so neposredni delavci ter v TO Tkanina kontrolor (medfazni, končni), predelavec, razporeditelj preje, vodja izmene, v TO Predilnica Metlika vodja proizvodnje v izmeni in v TO Konfekcija vodja traku.

V primeru nadomeščanja ostalih režijskih delavcev do 1 meseca se delo porazdeli med sodelavce (brez nadomestila), za nadomeščanje nad 1 mesecem do 1 leta pa se izda začasna odločba.

V primeru porazdelitve dela na več sodelavcev se odklonitev dela smatra kot hujša kršitev delovnih obveznosti.

V nadaljevanju zasedanja so člani DS sprejeli sklep o sprejetju investicijskega programa »Povečanje števila zaposlenih in odprava ozkih grl v TOZD Pionir, Prnjavor« v predračunski vrednosti 998.460.000 din, ki je usklajen z dolgoročno koncepcijo razvoja DO Novoteks Novo mesto, ki ima za cilj širjenje proizvodnje modnih programov tekstilne konfekcije oziroma povečanje stopnje finalizacije.

Delavski svet je sprejel tudi obveznost, da predko svojih strokovnih služb organizira proizvodnjo in prodajo na taki ravni, da bo zagotovljen pozitiven finančni rezultat tozda v Prnjavoru. Na tej osnovi lahko omenjeni tozda sprejme sklep o garanciji vračanja obveznosti iz investicijskega programa v skupnem znesku 1.485.037.000 din v letih 1989–2002, od česar znaša odplačilo dolga 888.679.000 din in obresti 596.358.000 din.

Delavskemu svetu je bil posredovan v obravnavo tudi predlog rebalansa gospodarskega načrta 1987 za delovno organizacijo, kajti že kmalu po sprejetem gospodarskem načrtu za letošnje leto je prišlo do bistvenih sprememb pogojev gospodarjenja, na podlagi katerih ugotovljamo ob nespremenjenem obnašanju v naši DO zmanjšanje reproduktivne sposobnosti.

Bistveno se je povečala obrestna mera za najete vire sredstev. Ob enakem obnašanju pri najemanju kreditov ocenjujemo porast materialnih stroškov iz naslova obresti za obratna sredstva, s čimer bi ogrozili akumulativno sposobnost delovne organizacije.

Vodja plansko analitske službe je dejala, da je rebalans letošnjega gospodarskega načrta nujen, predvsem ukrepi za zmanjšanje obresti, to pa

pomeni predvsem drugačno obnašanje pri najemanju kreditov oz. zmanjšanje potreb po njih.

V zvezi z rebalansom gospodarskega načrta so potrebni naslednji ukrepi: zmanjšanje vseh vrst zaloga in s tem potreb po kreditih, za kar je nujen pogoj pravočasno in natančno planiranje v vseh fazah proizvodnega procesa. S tem bi dosegli finančno konsolidacijo delovne organizacije in zmanjšali odvisnost od tujih virov financiranja. Naslednji ukrep pa je pestrejši proizvodni sortiment, katerega je treba usmerjati na trge, ki so dohodkovno zanimivejši in zagotavljajo krepitev delovne organizacije.

Kadrovsko splošni sektor je delegatom posredoval v obravnavo predlog za sklepanje najemnih pogodb za stanovanja za deficitarne strokovne kadre, kajti letos nimamo dovolj sredstev za nakup kadrovskih stanovanj, pa tudi v prihodnje se ne obeta nič boljšega, zato naj bi to rešili na drug način, in sicer s sklepanjem najemnih pogodb za stanovanja. Tak način urejanja stanovanjskega problema predvideva tudi naš stanovanjski pravilnik, in sicer je v 5. členu predvideno, da se lahko sredstva skupne porabe za stanovanjske potrebe uporabijo za najem stanovanj ali stanovanjskih hiš od pravnih oseb ali zasebnikov.

Delegati so predlog za sklepanje najemnih pogodb za stanovanja za deficitarne strokovne kadre potrdili ter sprejeli tudi sklep, da se sredstva skupne porabe za stanovanjske potrebe za deficitarne strokovne kadre lahko uporabijo za najem stanovanj ali stanovanjskih hiš, vsak posamezen primer pa mora obravnavati skupna stanovanjska komisija.

Nadalje so člani DS obravnavali samoupravni sporazum o ustanovitvi SIS za pospeševanje proizvodnje hrane in zagotavljanje osnovne preskrbe v občini Novo mesto, vendar ga niso sprejeli.

Direktor TO Konfekcija I je na pobudo svojih delavcev zahteval pojasnilo, kako je z obračunavanjem solidarnostne sobote, predvsem za tiste delavce, ki so bili tega dne odsotni (bolniška, porodniška, IPD), na kar je bil sprejet sklep, da direktor kadrovsko splošnega sektorja v najkrajšem času delavcem posreduje odgovor v zvezi z omenjeno problematiko.

V nadaljevanju zasedanja je DS imenoval tudi 6 delegatov za člane posebne raziskovalne skupnosti za tekstilno in usnjarsko predelovalno indust-

rijo ter 2 delegata v SIS za ceste občine Novo mesto.

Delavski svet je tudi ugotovil, da je v menzi vse preveč ostankov kruha, zato je zavzel stališče oz. sklep, da delavcem pri malici pripadeta 2 kosa kruha, izvršni odbor DS DSSS pa zadalžil, da določi ceno za vsak nadaljnji kos kruha.

Govora je bilo tudi o masovnem kajenju na zato neprimernih mestih v delovni organizaciji, zato so delegati sprejeli sklep, da je kajenje absolutno prepovedano na hodnikih in dvorišču delovne organizacije, dovoljeno pa le v kadih in v za to določenih prostorih, zaradi česa je potrebno dopolniti tudi pravilnik o varstvu pri delu v roku enega meseca. Pravilnik o ob-

veznostih in odgovornostih delavcev že tako določa, da je kajenje na neprimernih mestih hujša kršitev delovnih obveznosti.

Delavski svet je nadalje zadolžil pravno službo, da prouči možnost sprejemanja periodičnih obračunov na delavskih svetih TO in DSSS oz. zaključnega računa na zborih delavcev.

Da bi v DO bolj spodbujali inovativno dejavnost, je delavski svet na predlog komisije za izume, tehnične izboljšave in koristne predloge spremenil 23. člen pravilnika, ki določa nagrado za določen izum, tehnično izboljšavo ali koristen predlog, seveda če je ugotovljena korist predloga, in sicer:

čisti prihranek

2 x povprečni OD SRS
3 x povprečni OD SRS
4 x povprečni OD SRS
5 x povprečni OD SRS
6 x povprečni OD SRS
7 x povprečni OD SRS
8 x povprečni OD SRS
9 x povprečni OD SRS
10 x povprečni OD SRS
11 x povprečni OD SRS
15 x povprečni OD SRS
20 x povprečni OD SRS
25 x povprečni OD SRS
26 x povprečni OD SRS
100 x povprečni OD SRS

višina nadomestila

inovatorju
34.500 din
45.000 din
53.600 din
61.200 din
63.000 din
74.200 din
80.000 din
85.300 din
90.300 din
95.200 din
112.500 din
131.000 din
147.000 din
150.111 din
298.511 din

Čisti prihranek iz inovatorjevega predloga se mora najprej preračunati na število poprečnih OD SRS, višina nadomestila inovatorju pa se izračuna po formuli:

$$N = \left(\sqrt{\frac{(\text{št. OD})^2}{(\text{št. OD} + 1)}} \right) \cdot 3$$

V skladu s 23. členom pravilnika o izumih, tehničnih izboljšavah in koristnih predlogih se poveča tudi enkratna nagrada avtorju koristnega predloga, in sicer iz 2.000 na 3.000 din.

DARJA ZUPANČIČ

Mladi in Tito

Revolucijo so izbojevali dvajsetletniki, njihovi vrstniki so nekaj let kasneje obnavljali po vojni opustošeno deželo; obračun s Stalinom so najbolj goreče podpirali mladi ljudje, neobremenjeni s predvojnimi idoli Kominterne. V vseh dramatičnih trenutkih so bili junaki jugoslovanske zgodovine mladinci.

Zato je mladost osrednja ideja Josipa Broza Tita. Bil je to izraz legitimnosti neke male države, najmočnejši, najzanesljivejši subjekt še mlajše družbe, sinonim za zgodovinsko perspektivo mnogonacionalne, samoupravne skupnosti. V trenutku njenega na-

stajanja in časa njenega razvoja je bila mladost družbeno bistvo in politična ideja nove družbe. Vendar sedem let po smrti Josipa Broza sedanja mlada generacija vse pogostejše dobiva etiketo antititoistične, nacionalistične, nacistične, kot da je skupaj z njim umrlo tudi zaupanje v nove generacije. Ali zato, ker današnji mladinec odstopa od idej neuvrščeniosti, samoupravnega socializma in napredovanja, kakršne vsebuje Titova vizija, ali pa deluje nek drug, enako, če ne celo bolj nevaren fenomen?

Ne gre zgolj za čisto retorično vprašanje, s katerim bi želeli komemorativno obeležiti

obletnico prihoda Tita na vodstvo partije in obletnico njegovega rojstva oziroma dan mladosti, marveč gre za dostojanstvo zgodovine, dostojanstvo osebne biografije Josipa Broza in še mnogo bolj za obstanek žive družbene ideje.

Pljuvati po mladih pomeni pljuvati po prihodnosti. In kot bo prihodnost nekoč preteklost, tako je tudi vsaka zgodovina nekoč bila prihodnost. Kakšna je torej socialistična revolucija, ki rojeva mlade fašiste, naciste, nacionaliste? In kakšna je torej socialistična usmeritev njihovih staršev, če so vzgajajoč svoje otroke vzgojili »jugend truppen«? Ali je zmogovit socializem le zgodovinska prevara?

Torej, komu je in s kakšnimi motivi padlo na pamet, da Titovo idejo mladosti tako globoko razvrednoti na primeru marginalizirane generacije in njen poskus demokratične in mednarodne samodoločitve neodgovorno interpretira kot antititoizem? Kdo se torej v Titovem imenu vsakodnevno oprijemlje ideološke »batine« in vsak nov družbeni pojav (vse, kar se razvija, namreč povečuje število svojih pojavnih oblik) proglasi za deviantnega, škodljivega? Odkod pravica, da Josipa Broza, revolucionarja, začetnika prvega mirovnega gibanja, predsednika z vse ljudsko podporo, genialnega politika in privrženca mladih spremenijo v ideološko strašilo, s katerim pretijo vsaki novi, mladi ideji?

Kdo si tako brezvestno lasti in odtuja Titovo ime in delo? Josip Broz Tito je bil sinonim

suverene Jugoslavije z demokratično odločitvijo glede na svojo vlogo v narodnoosvobodilni vojni. S tem dejanjem je komunistično gibanje postalo družbeni projekt socializma, demokracije in razvoja jugoslovanskih narodov in narodnosti, ki so s Titom postali del moderne zgodovine. Njegova legitimnost predstavnika ljudske volje je bila ne enkrat dokazana. Živeč s Titom so jugoslovanski narodi in narodnosti pridobili izkušnje o tem, kdo je predstavnik demokratične vlade in s čim se mora dokazati. Naloga vsakega sedanjega in bodočega voditelja je, da kot Josip Broz Tito dokaže enotnost svoje in družbene ideje in v svoji viziji družbe utelesi družbene vizije.

Vendar se v Titovem imenu vse od njegove smrti do danes dogajajo vse bolj čudni procesi: obstajajo ljudje in skupine, ki se v odsotnosti resnične družbene podpore krasijo s Titovim likom kot edinim garantom svoje oblasti. Prisvajajoč si pravico, do interpretacije njegovega zgodovinskega dela in razlaganja njegovih besed ti ideologi dosegajo nasprotno od željenega: namesto da bi si pridobili legitimnost (ki je že tako nimajo), jemljejo s tem legitimnost Josipu Brozu.

Večno manifestiranje in demonstriranje njihovega (izključnega) »titoizma« (in s tem tudi tujega antititoizma) bi moralo menda v očeh ljudstva, delavcev, mladine postati dovolj velik razlog za politično avtoriteto — ravnotisto, ki sijo je Josip Broz pridobil v desetletjih pri graditvi mlade

družbe.

Takšnim »titoistom« tudi ni do tega, da težijo k družbeni biti, »družbeni proizvodnji življenja«, njim je do vedno istega mehanizma države — ne glede na to, kakšno je ime (občina, republika, federacija), njihova politika negativnosti, ki uničuje vsako družbeno obliko — tako tudi samoupravno.

Nevarnost za Titovo idejo neuvrščene, socialistične, samoupravne Jugoslavije ne prihaja z novo generacijo. Za življenje in udejanjenje Titove ideje je nevarna okamenela, fosilizirana preteklost, ki preti, da Josipa Broza zazida v spomenik, v mitsko figuro večnega vračanja iste zgodovine.

vine, kot da Tito razen štafetnega sporočila prihodnosti nima kaj sporočiti. Mladina je Titova, tudi če tega ne ve. Toda če ne ve, da s svojim bojem za demokratično, samoupravno družbo blagostanja izkazuje bistvo Titove vizije, je to zato, ker jo v Titovem imenu proglajajo za antititoistično.

Zato v času, ko praznujemo petdesetletnico njegovega prihoda na čelo partije in petindevetdesetletnico njegovega rojstva oziroma dan mladosti, dobro razmislimo, na kakšen način (in ne samo kaj) bomo odgovorili na vprašanje: »Kdo in kaj je bil Tito? Kdo in kaj je današnja mladina?«

Zvone Preskar

Smiselnost proslavljanja danes

Proslavljati je človeško. Pri tem ne mislim na praznovanje raznih praznikov, kar je le izgovor za našimljen počitek, trenutek brezdelja, iztirjenja po voznem redu.

Ne. Proslavljanje je nekaj! In celo nekaj več. Zato pa zanj tudi potrebuješ nekaj, kar je nekaj in kar je vredno proslavljanja. To ni tako kot s staro dobro latinsko »causa bibendi« (razlogom za pitje), kjer vse ali karkoli prav pride; za pravo proslavljanje je potreben pravi razlog. Nekaj, kar navdaja s pravi človeškimi čustvom: spoštovanja, ponosa, pripadnosti, hvaležnosti, občudova-

nja, skratka nekaj, zaradi česar si brez sramu privoščim vsaj nekaj pozornosti, zanos, vznesečnosti.

Proslavljati je tudi družbeno. V človekovi naravi je, da se vname, kadar ga oplazi pravi ogenj skupnega zanosu (ne le bengalični, ob tistem se kvečjemu osmодиš), in v njegovi naravi je, da hoče pritiskati svoj plamenček zanosu drugim, ki jih čuti okrog sebe ali jih upa poiskati. (Skupni ogenj ima pač to prijazno lastnost, da v njem ne veš več, ali se drugi ob tebi ogrejejo ali pa ti ob drugih, greje pa vse naenkrat).

Ljudje smo kajpak različnih čudi, pa smo tudi za praznovanje (in za praznično vne-manje) različno vneti, kadar pa se nas vname že oprime, bi nekateri viharili z njo naokrog, drugi pa bi jo zapirali vase. Menda bo držalo, da smo celo narodi različnih naravi, in če to količkaj drži, smo Slovenci zagotovo take, da se v nemom počasi in gasimo bolj skrivaj, z zadržkom ali vsaj v zadregi.

In tudi razlog je, kot rečeno, različen, pa ima različno veljavo med nami in različno moč nad nami.

Nasploh in počez pa vendarle velja: proslavljati je človeško, pa tudi družbeno.

Iz mojega otroštva mi ostajajo živi, vrtinčasti, zasopli, ne-skaljeno radostni spomini na baklade, obletnice, proslave — kot da nas je bilo samo proslavljanje, kot da se nismo mogli, kot da se nikoli ne bomo mogli naproslavljati in izproslavljati. Bilo je pač: zakaj! in po mojem nedolžnem otroškem spominu smo proslavljali vsi v en glas in

(Nadaljevanje na 6. strani)

na en mah. Enkrat nas je res nekdo napodil, ko smo z rdečo barvo pisali po njegovi hiši »TUJEGA NOČEMO—SVOJEGA NE DAMO«, in še sedaj mislim, da to ni bilo lepo (od njega).

Postal je samoumevno, da so praznične priložnosti: priložnosti za kulturo, in ustalilo se je, da kulturno produkcijo uravnavamo po proslavnih datumih. Enega in drugega je bilo dovolj. Nihče, se mi zdi, ni razmišljal, da bi kdaj kaj resnega proslavljali brez deleža kulture, in nobeno proslavljanje, se mi zdi, ni ostalo brez nje. Nekako tako, kakor k »zakmašni« obleki sodi bela srajca, brez srajce pa bi bilo nerodno. Tako je mnogim našim krajem, šolam organizacijam in društvom postalo proslavljanje pravzaprav temeljna enota za žive kulturne dogodke. Na tisočerihih takih proslavljanjih, velikih in majhnih, preprostih in umetelnih, množičnih in intimnih, v običajnih in neobičajnih prostorih lahko doživijo mnogo pristranskega, iskrenega, pristnega, z eno besedo, pomembnega. Najvačkrat v drobnih delcih, saj je večji del vsega pomembnega sestavljen iz drobcev. Če bi od kulturnega življenja katerekoli naše občine, še posebej nemestne, za nekaj let nazaj odšteli vse, kar se vrti okrog proslavljanja, se veže z njim ali mu je kar namenjeno, bi se zdrznili in brž pokrili rezultat z roko, tako malo bi ga ostalo.

Toda pod kožo formule »praznovanje je enako kulturni dogodek« (skorajda v obeh smereh) so se z leti zaredile kužne tvorbe. Poimenovali so jih z neprijaznimi imeni kot okostenelost, ponavljanje, aktivizem preživele vrste, nedomiselnost, izpraznjenost, neiskrenost... Za vse te neprijazne duhove smo skovali ime »proslavarstvo«, in v naših ušesih je to beseda, ki zveni grdo in preteče.

Očitati smo politiki na vseh ravneh, da ob proslavljanjih spreminja kulturo v svoj servis, da ji naroča usluge zgolj po svoji meri in po okusu, ki ga je že povozil čas, pa vztraja pri njem iz samozaverovanosti ali iz oportunitizma, da torej hoče in sprejema le modele, ki so se preutrudili, šablone, ki so se zgubile, za povrh pa jih še prav brezobzirno kvari z govori, ki so vsemu prej namenjeni kot pristnim prazničnim občutjem, in vsem drugim prej naslovljeni kot ljudem, ki jih morajo poslušati (ali vsaj čakati, kdaj bodo nehali). Tako se nam kultura v tej vlogi pokaže brez lastne misli, besede in glasu, le

kot fotelj, ki si ga naroči nekdo drug, da bi lepo sedel vanj in bi ga bilo lepo videti. Nastopajoči pa se kar preradi v tako hlapčevsko vlogo vdajajo in se kar preveč udobno zadovoljujejo z navideznostjo, z levoročnim, postranim — tako tudi njim postane najpomembnejše in odločilno, ali bo prišel tovariš ta in ta.

Proslavljanje, v katerem ni več človeškega ognja, srčnega utripa, vsaj kančka zanesenosti, ni več proslavljanje. A to se kaj lahko pripeti: najprej se namuzne in izmuzne mladeč, potem nekako ne utegne oni v najboljših letih, nazadnje zazdeha veteran — proslavljanja ni več, spuhlo je. Kar ostane, je videti brezuspešno smešno, in kdor je pri tem še vztraja, je brezupno žalosten.

Mogoče se bo kdo vprašal, čemu vse to pisanje. Vraščajmo se, če ni tako tudi pri nas, v naši delovni organizaciji. Zakaj je vedno manj udeležencev (tako aktivnih kot pasivnih) na proslavah ob raznih jubilejih in praznikih?

Zakaj mora vratar zaklepati vrata, da ljudje ostajajo na proslavah? Verjetno veljajo tudi za naša proslavljanja zgoraj navedeni očitki. Očitno je treba nekaj spremeniti. Če pa spremembe za nastanejo, pa se zgodi nekaj drugega. O tem

DRUŠTVO UPOKOJENCEV

Novo mesto

daje

»PRIZNANJE«

Pekstilni tovarni „NOVOTEKS“ Novo mesto

ZA VEČINO, NISERBNO IN POZIRNOVAJO DELO
V KORISTI DRUŠTVA UPOKOJENCEV

LJANI
Justina Macdoni

PREJEL
Viktor Bartolj

nam govori večini znan mariborski primer, ko je predsednik mestnega komiteja ZK prekinil kulturni program na sprejemu za predvojne in medvojne komuniste ob 50-letnici Titovega prihoda na čelo partije, češ da je to provokacija.

Mladi v Mariboru so prišli pred komuniste s programom in besedami, ki izražajo njihovo pojmovanje preteklosti in sedanjosti. Niso hoteli biti konvencionalni, agitpropovski, z umetniškimi verzi so poveljevali revolucijo in tiste,

ki so zanj dali življenje, hkrati pa so hoteli biti tudi kritični do družbene krize, pri tem pa so bili grobo prekinjeni. Mladi so, na srečo, zares mladi in bodo, ko bo pretres minil, zagotovo še naprej na svoj mladostni način poveljevali revolucijo in kritizirali tisto, česar ne morejo sprejeti kot okoliščino te revolucije. Nekateri od njih so se pripravljali na vključitev v ZK in samo želeli si je moč, da jih ta klasična demonstracija dušebrižniške politike in neznanja od tega ne bo odvrnila. Neki učenec je takoj po incidentu vprašal, ali jim bodo zdaj prepovedali celo Cankarja. Zato je treba zaupati mladim, da bo hlapec Jernej v njihovih srcih še naprej čudovita literarna epopeja delavskega boja.

Tega dogodka ni mogoče razumeti in pojasniti drugače kot da gre za klasični spopad generacij in spopad politike, ki bi jo morala premagati sodobna politika ZK, ki se zaveda, da do mladine ne more več biti paternalistična in je odbijati od sebe, temveč da mora prisluhniti glasu in željam mladih, razumeti njihovo razmišljanje in jih usmerjati v duhu našega sistema. Najmanj, kar bi lahko pričakovali od mestnega partijskega predsednika, je, da se javno opraviči mladim, ki jih za politiko ZK in naš sistem ni mogoče pridobivati tako, da jim vzameš mikrofona. Ta mariborski primer je dokaz, da preobrazba ZK ni in ne bo enostavna in lahka, zlasti dokler z avtoriteto branijo staro v imenu revolucije, pri tem pa pozabljajo, da je ta revolucija tudi last mladih in da je v imenu te revolucije mladim tudi treba odstopati svoje mesto. Le na tak način je možno spremeniti način proslavljanja tudi v naši delovni organizaciji.

ZVONE PRESKAR

Izobraževanje za tekstilno industrijo

— usmerjeno izobraževanje v primerjavi s prejšnjim

V šolskem letu 1981/82 je bila vpisana prva generacija učencev v skrajšane, srednje ali nadaljevalne programe srednjega usmerjenega izobraževanja. Glede na to, da je prišlo v združeno delo že nekaj generacij absolventov teh programov, je moč dati že nekatere ocene glede usposobljenosti kadrov, ki prihajajo iz novega sistema izobraževanja. Pri tem pa moram poudariti, da to velja v naši delovni organizaciji le za kadre konfekcijske usmeritve, medtem ko lahko usposobljenost kadrov tekstilno-mehanske oziroma tekstilno-kemijske usmeritve ocenimo le glede na njihovo opravljanje proizvodnega dela in delovne prakse, oziroma počitniškega dela naših študentov v naši delovni organizaciji. Šele letos bomo namreč zaposlili prve študente teh smeri, ki so se izobraževali v programu srednjega usmerjenega izobraževanja.

Na osnovi teh delnih izkušenj lahko damo najvažnejšo pripombo, da se pričakovanja, da bodo diplomanti tekstilnih (in ne samo le-teh) šol zaradi širše oblikovanih programov in večje splošne izobrazbe po končanem pripravnštvu v OZD bolj uporabni in fleksibilni, niso uresničila. Hkrati s tem pa lahko ugotovimo, da se je delež strokovnih in praktičnih znanj v srednjih programih tekstilne usmeritve zmanjšal in zaradi tega niso dovolj usposobljeni za praktično delo. Še zlasti v programih za IV. stopnjo strokovne izobrazbe je dan bistveno premajhen delež strokovno teoretičnim in strokovno praktičnim predmetom. Zaradi tega predlagamo za strokovne predmete tak fond časa, da bo predvsem pri programih do IV. stopnje zahtevnosti dosežen napredek pri izobraževanju oziroma zagotavljanju temeljnih strokovno teoretičnih in praktičnih znanj. Brez večjega obsega in kvalitete teh znanj tudi ni možno pričakovati produktivnejšega in sploh učinkovitejšega dela teh kadrov v gospodarstvu. Poleg tega predlagamo tudi vključitev strokovnih predmetov že v predmetnik za prvi letnik usmerjenega izobraževanja. Ugotavljamo namreč, da več-

na učencev prvega letnika tekstilne usmeritve, ko pride na delovno prakso med šolskim letom oziroma na počitniško delo po končanem 1. letniku, ne pozna tekstilne proizvodnje in se v tem svojem znanju bistveno ne razlikujejo od učencev ostalih usmeritev. Glede na to predlagamo, da se jim v 1. letniku poda vsaj nekatere osnove tekstilne panoge oziroma industrije, da so vsaj v grobem seznanjeni s tem, kaj tekstil v bistvu sploh je in kakšen je osnovni tehnološki postopek. Predlagamo tudi večjo povezanost predmeta OTP s tekstilnim področjem z navezavo na posamezne tekstilne OZD.

Takšne izkušnje imamo že pri šolanju ob delu. V Novoteksu imamo namreč v povezavi s Srednjo tekstilno in obutveno šolo Kranj in Srednjo šolo pedagoške in tehniško-naravoslovne usmeritve Novo mesto organizirano izobraževanje ob delu v dislocirani enoti v Novem mestu po vzgojnoizobraževalnem programu tekstilni mehanik, smer tekstilno-mehanski tehnik, in programu tekstilni kemik, smer tekstilno-kemijski tehnik. Trenutno potekajo predavanja za 2. letnik. V 1. letniku smo predavanja iz predmeta OTP organizirali tako, da je določeno število ur OTP podal predavatelj na šoli, del predavanj pa so imeli strokovnjaki iz naše delovne organizacije, ki so podali specifičnosti tekstilne industrije v navezavi na splošni učni načrt tega predmeta. Na takšen način poskušamo organizirati tudi predavanja v 2. letniku pri strokovnih predmetih in delno tudi pri splošnih. Takšen način je za študij ob delu sicer lažji, ker učenci izhajajo iz delovne organizacije in jo poznajo, vendar mislimo, da bi del teh izkušenj lahko uporabili tudi pri rednem šolanju. Posebej bi bil koristen takšen način pri strokovnih predmetih, kjer je pomanjkanje predavateljev za te predmete, saj bi lahko na tak način delno pripomogli k reševanju kadrovske težave srednjih šol.

V primerjavi s prejšnjim načinom izobraževanja je pozitivna uvedba vsakoletnega opravljanja proizvodnega dela

oziroma delovne prakse v delovnih organizacijah. Na takšen način je omogočena veliko večja povezanost med delovnimi organizacijami in učenci, še bolj pa to velja za študente, ki se kasneje zaposlijo v delovni organizaciji, kjer so opravljali proizvodno delo in počitniško prakso. S tem je možno delno tudi premagati sedanjost preveliko »uniformiranost srednje šole«, kar pa bi se dalo rešiti tudi s pripravo več različnih in predvsem izbirnih programov v navezavi na specifičnosti posameznih delovnih organizacij. Opažamo vsaj pri nekaterih učencih tudi veliko večje zanimanje za potek posamezne proizvodne faze, za tehnološki postopek, oziroma sploh za sam potek dela.

Premajhna pa je zainteresiranost učencev in tudi diplomantov srednjega usmerjenega izobraževanja za vključevanje v samoupravno življenje kolektiva. Zelo malo (vsaj večina od njih) tudi pozna ustroj našega samoupravnega sistema, svoje pravice in dolžnosti in družbenopolitično organiziranost. V razgovoru z njimi smo izvedeli, da je verjetno vzrok za to suhoparno podajanje vsebine predmeta STM v srednji šoli, preve-

Manj gledalcev, več aktivnih

Nemalokrat razmišljam o tem, kaj je pravzaprav rekreacija. Je to razvedrilo, zabava, prijetno preživljanje prostega časa ali morda čisto nekaj tretjega?

Sama beseda rekreacija izvira iz latinščine (re + creare) in pomeni ponovno ustvariti, v širšem smislu obnoviti, osvežiti oziroma se z aktivnostjo okrepiti. Američani uporabljajo izraz Outdoor Recreation (rekreacija na prostem), Angleži pa Physical Recreation (fizična rekreacija). Definicija naših športnih strokovnjakov za rekreacijo pa je naslednja: »Rekreacija je tista svobodna in organizirana aktivnost, ki fizično, psihično in socialno bogati, sprošča in obnavlja človeka ter ga pomaga oblikovati v vsestransko razvito osebnost.«

Novi način življenja, za katerega je značilno vse manj telesnega dela, čedalje bolj spre-

lik razkorak med teorijo in prakso, poleg tega pa na to verjetno vpliva tudi splošna apatija v družbi zaradi družbenoekonomske krize, v kateri smo.

Glede na vse zgoraj navedeno in v skladu z našimi kadrovskimi potrebami lahko ugotovimo, da v združenem delu potrebujemo na eni strani programe, ki bi v krajšem času dali učencem več praktičnih znanj, to je programe II. zahtevnostne stopnje, po drugi strani pa programe, v katerih bo dano več poudarka strokovnoteoretičnim predmetom, ki bodo dali učencem več znanj s področja same tekstilne stroke pa tudi organiziranja, normiranja in planiranja proizvodnje (predvsem na nivoju vodij izmen, planerjev in podobnih del in nalog), to je programe V. zahtevnostne stopnje. Ta ugotovitev ni podana na pamet, kot bo verjetno kdo očital, vsaj za našo delovno organizacijo to ne velja. To lahko argumentiramo z obstoječimi kadrovskimi potrebami, saj največje pomanjkanje kadrov tekstilne stroke občutimo trenutno na nivoju tekstilnih tehnikov (vodij izmen) in za delo v neposredni proizvodnji, kjer potrebujemo ljudi s končano osnovno šolo in določeno stopnjo znanja in usposobljenosti s tekstilnega področja, za katero menimo, da jim jo lahko dajo programi II. stopnje strokovne izobrazbe. Takšne potrebe pa predvideva tudi nov razvid del in nalog, ki je pravkar v pripravi; le-ta pa predvideva tudi večje število usposobljenosti.

minja nekdanji odnos do športa. Vse več nas je, ki smo spoznali, da naše mesto ni na tribuni za gledalce, da je tudi nam potrebna sprostitev, da potrebujemo gibanje in aktivno razvedrilo. Zato se tudi vse bolj uveljavlja načelo »šport za vsakogar«. Sodelovali naj bi zares vsi, tudi tisti, ki so bili dolga leta zapostavljeni: starejši, ženske, invalidi, upokojenci.

Sedanji rod vsekakor precej več ve o tistem, kar lahko človeku pomaga, da se skladno razvija in da z redno vadbo ohranja svoje zdravje in primerno telesno težo. Zato se sodobni človek vse bolj trudi, da bo tudi na večer življenja dobro telesno pripravljen in s tem tudi umsko ustvarjal. Od tod torej vse več zanimanja za zdrav način življenja in za redno športno udejstvovanje v vseh letnih časih.

(Povzeto iz Delavske enotnosti)

Komunisti z delavci in hkrati proti njim

S sklepom partijske organizacije v labinskem rudniku, da morajo njeni člani prekiniti stavko in začeti delati, je bila narejena velika napaka. Zavedam se, da so obvestila o dejanskem dogajanju v rudniku nepopolna, zlasti pa o njegovem globljem ozadju (trenutnem in minulem). Bržčas zato marsikaj presojamo enostransko in pomanjkljivo. Nikakor ne zanikam hudo resnih problemov, s katerimi se tam spopadajo. Svoj prav imajo rudarji, pa tudi uprava in vsi drugi dejavniki, ki bi jim klasično rekli nasprotniki stavekajočih. Prepričan sem, da za razmere nosijo glavno odgovornost vse vodilne strukture, saj zato so vodilne. Gotovo pa tudi rudarji pri vsem niso nedolžni. Znanih je veliko primerov slabega in pičlega dela ter izrabljanja raznih možnosti za izogibanje obveznostim, med kakršne sodi tudi neodgovorno delo vodilnega osebja, ki ga delavci celo radi dopuščajo – vse dokler nekje ne poči.

Pričakoval bi hitre in premišljene ukrepe, čeravno jih ni lahko najti, to je jasno. A panično in paralično obnašanje, jalovo razlaganje krize s krizo ipd. ne vodi nikamor. Iz vsega tega se je končno porodila »čarobna« zamisel, da je treba (verjetno) z avtoriteto višjih organov na delo spraviti člane zveze komunistov, zatem bo pa že nekako šlo.

Kaj so s tem dosegli?

Kadar govorimo o (razrednem) boju delavstva v stari Jugoslaviji (v kapitalizmu), povečujemo njihovo enotnost in zlivamo žolč na delodajalce, ki so poskušali zlomiti enotnost in solidarnost delavcev. Podobno zdaj počenjajo odgovorni dejavniki (zagotovo v veliki meri komunisti) tudi v tem primeru. Vseskozi vsa politična jugoslovanska sestava pridiga o potrebi po enotnosti kot enem od odločilnih zdravil sedanjih razmer. Pri tem (vsaj komunisti) mislijo zlasti na enotnost delavstva kot naprednega jedra širše družbene enotnosti.

V Labinu jim je uspelo to sintagmo podreti v načelu in dejansko. Razbiti delavce, a žalibog prav s pomočjo komunistov. Zdi se sicer, da to ni šlo v veliko globino, kajti rudarji komunisti so še zmeraj in predvsem rudarji, delovni in stanovski sodruzi. Vendar zlasti nasprotniki partije ne vidijo in nočejo videti zadeve v tej luči. Za njih bodo komunisti bržkone (tako kot za vse antipartijske propagandiste) stavekajoči in izdajalci delavcev, delavskega razreda, njegove enotnosti, solidarnosti in vzajemnosti. Vsega, kar so svojčas tudi potrjevali, ne le propagirali. Kdo od odgovornih za to se danes vprašuje, kako se počuti pošten rudar komunist, ki disciplinirano izpolnjuje partijske sklepe in hkrati resno jemlje tisto, kar partija razglasa in propagira kot svoja trajna načela? Kako naj se znajde, ko mora biti z delavci in hkrati proti njim?

Nekoč sem trdil, da marksizem in samoupravljanje na naših šolah poučujejo tako, da bodo učenci, bolje rečeno ljudje, oboje zavražili in zavračali. Zdaj se mi vsiljuje hudo resen strah, da nepremišljeni, skrajno neodgovorni posamezniki ali organi silijo komuniste v početje, zaradi katerega bodo ljudje začeli sovražiti tudi komuniste, ne da bi se zmenili še za to, kakšni ljudje, delavci, tovariši so ti komunisti v resnici.

Vem, da bom zaradi tega razmišljanja deležen hudo resnih očitkov s strani dogmatskih pravovernežev. A ne morem si pomagati. Verjamem v partijo, ki dela za interese ljudi, ne pa forumov, mogočnikov ali dogmatskih škodljivcev in oblastnežev. Zato samo pogojno sprejemam ugovor, da morajo komunisti reševati položaj, ko so izčrpane vse druge samoupravne in politične možnosti. Naša ureditev dopušča in zahteva, da komunisti prednjačimo v poštenem in dobrem delu in s tem zgledom pridobivamo podporo, zaupanje in sodelovanje vseh drugih ljudi in »struktur« v družbi. Če torej komunisti nismo sposobni z načinom, ki ga razglajamo (in celo pravno reguliramo), reševati nalog in opravljati svoje vloge, ali naj se potem obrnemo proti ljudem, med katerimi hočemo z jasnimi cilji in demokratičnimi sredstvi sprožiti enotne akcije za osvoboditev in veljavo človeka.

Ko takole razmišljam, kaj bi morali počenjati komunisti, če hočemo ostati zavezani ideji svobode in napredka, če torej hočemo biti družbi koristni, kaj pa v resnici počenjajo v posameznih primerih, si ne morem pomagati, da ne bi skrajno ogorčeno protestiral in zahteval, da vsi prenehajo. Kajti to je tudi moja partija in o njej imam pravico soditi. Ne privolim v to, da jo ugonablajo manipulatorji in kratkovidni nasilneži.

(Iz Dela)

V prvem trimesečju so darovali kri

PREDILNICA:

Mile Rajak (do sedaj že 48-krat), Jože Kruh (35), Pavle Kuplenik (50), Vili Vrščaj (13), Jožefa Pate (45), Anton Pate (38), Vida Senica (35), Erika Zakrajšek, Brane Mitag (48).

PRIPRAVA:

Marija Dobovičnik (18), Vlado Škodnik (12), Jože Marn (33), Ludva Novak (19), Alojz Derganc (13), Jožica Brajdič (5), Franc Iljaž (46), Marija Dragan (8), Franc Sluga (36).

TKALNICA:

Janez Bučar (8), Ivan Kocjančič (49), Janez Bukovec (13), Ivanka Šmalc (32), Anica Kocjan (25), Marija Korče (30), Jože Kavšek (35), Draga Nedelko (17).

OPLEMENITILNICA:

Milan Gerzetič (36), Jožica Vovk (26), Janko Gorenc (7), Slavko Bogolin (48), Karolina Božič (7), Avgustina Stipič (39), Majda Fideršek (21), Fikreta Mihajlovič (12), Magda Zupančič (27), Ljuba Avguštin (39), Marija Prešeren (23), Marija Fartelj (8), Milka Božič (34), Stane Hočevvar (33), Janez Rozman (20), Antonija Rukše (42), Rudi Zupan (54), Zdenka Kotnik (26), Rozalija Kebeč (17), Štefka Kastelic (16), Joža Golobič (9), Edvard Brajdič (12), Martin Kozjan (52), Vojan Stopar (15), Cveta Mesojedec (15), Janez Šinkovec (13), Robert Zajc (4), Ana Osolnik (18), Franc Zarabec (12), Renata Pungerčar (3).

PLETILNICA:

Đino Radolović (17), Nada Durić (7), Marija Bele (11).

INVESTICIJSKO VZDRŽEVALNI SEKTOR:

Bojan Košmrlj (18), Alojz Škrbec (5), Roman Makše (1), Martin Može (42), Vladimir Metelko (2).

SKUPNE SLUŽBE TOZDA TKANINA:

Rihard Resnik (27), Marta Kapš (13), Martina Vesel (7), Ivan Staniša (14).

TOZD KONFEKCIJA I NOVO MESTO:

Anica Hočevvar (1), Nevenka Jalševac (4), Anica Bevec (3), Milan Močnik (36), Jože Mitag (38), Jožica Lužar (6), Majda

Vidrih (26), Marija Miklič (21), Milena Judnič (2), Marinka Sluga (9), Milka Šircelj (6), Anica Slak (3), Zdenka Pust (9), Marija Drašler (17), Salih Dragonič (9), Marija Gazvoda (9), Jože Mišmaš (54), Anton Klemenčič (21), Anica Jarc (10), Jože Novak (28), Jožica Glinšek (23), Mevlida Kajič (3), Marija Golobič (24), Jože Vrščaj (53), Jožica Štrasberger (4).

TOZD PREDILNICA METLIKA:

Dušan Božič (3), Branko Kokalj.

DELOVNA SKUPNOST SKUPNIH SLUŽB:

Irena Kure (1), Ana Hrnčič (24), Metod Žagar (17), Valentin Levstik (33), Jožica Pucelj (13), Stane Hrovat (10), Branka Bojanič (16), Marija Rifelj (14).

MILENA MAVSAR

ZAHVALA

Ob nenadni in boleči izgubi naše skrbne in drobne žene in mame, tašče in stare mame

IRME VRTAČIČ

iz Metlike, Nad Sušico
se iskreno zahvaljujemo temeljni organizaciji Novoteks, Predilnica v Metliki, in društvu upokojencev Novoteks za podarjeno cvetje in vence.

Hvala vsem, ki stenašo mamo tako množično pospremili na njeni zadnji poti in ji prinesli toliko lepega cvetja. Topla zahvala Anici Pezdirc za tako ganljive besede slovesa. Iskrena hvala vsem, ki ste ob resnici, da naše žene in mame ni več, bili z nami, nam izrekli ustna ali pisna sožalja.

Še enkrat vsem velika hvala!
Žalujoči mož Jože,
sin Jože in hčerka Mojca
z družinama

V Metliki, 8. 5. 1987

ZAHVALA

Ob izgubi moje ljube mame se iskreno zahvaljujem sodelavcem kadrovske-spološnega sektorja za izkazano pozornost, gasilcem Novoteksa in družini Vaupotič.

Vsem še enkrat hvala za izraze sožalja.

IVAN AŠIČ

Afera in demokratizacija

Metaforično gledano ne pretiravamo, če zapišemo, da je novomeška afeta odjeknila v slovenski javnosti s kilotonsko silino. Pripreti dva direktorja, začeti preiskavo zoper župana, mu zaradi tega odvzeti delegatsko imuniteto... Res ne bi mogli reči, da gre ravno za mačje solze. Novomeška ulica je potešena z novo igro, četudi je ob tem prisiljena vsaj z enim očesom gledati na vsakdanji kruh.

In že smo pri prvem paradoksu. Zanj je podal lepo iztočnico v nedavni številki 7D novinar Ivo Ivačič: »V novomeškem gospodarstvu pa tudi v širši dolenski regiji je bilo v zadnjih letih, precej po zaslugi mlajših in sposobnejših kadrov, veliko narejenega. In temu sta, kot trdijo mnogi Novomeščani, precej pripomogla tudi Boštjan Kovačič, ki so ga pred dobrim letom z vsem zaupanjem na tajnih volitvah izvolili za predsednika novomeške skupščine, in Božidar Zajc, (prav tako vedno tajno izvoljeni, op. p.) direktor Iskre...« Paradoks je namreč ta, najbrž pa tudi nekaj novomeške tragike, da sumijo nečednih dejanj prav ta dva znanilca večjega kosa tiste krušne vsakdanjosti.

Kakor koli je že bilo, prvo in najresnejše (ali pa tudi ne) vprašanje je, ali sta omenjena res kriva ali ne in ali so z njima (ali brez njiju) zagrešili kazniva dejanja tudi ljudje v novomeškem Pionirju, ki naj bi jima omogočili (pre)poceni zidavo zasebnih hiš. O tem kajpak ne moremo razsojati v časopisu (čeprav ne gre spregledati nekaj prejudiciranja v dosedanjem pisanju), temveč naj o zadevi, kot se za pravno državo (!?) tudi spodobi, razsodi za to poklicani ljudje. Nas zanimajo nekatera druga (morda prav tako pomembna) vprašanja, ki jih ta afeta nehoti vsiljuje.

V teh dneh, ko so novomeški dogodki za marsikoga pomenili temo dneva, jih vsekakor ni bilo malo, ki so se odkrili pred pogumom in odločnostjo Novomeščanov, s katerima so se zagnali v poračun z (ne)čistimi računi nekaterih svojih veljakov. Kar koli se že bo izkazalo na koncu, demokratični javnosti že samo to, da so se Novomeščani tebi nič meni nič lotili samega župana, ogromno pomeni. Padel je še en tabu, kar za proces demokratizacije in utrjevanje pravne države nikakor ne more biti slabo. Res pa je, da se mnogi demokrati po srcu,

vendar preudarni po pameti, ob tem na glas sprašujejo: »Kaj pa če se izkaže, da župan in osumljeni direktorji niso krivi? Bodo Novomeščani sposobni svojim prvakom povrniti izgubljeni ugled? Ali se opljuvani obraz v naših družbenih razmerah sploh da oprati?« Ne bi mogli reči, da vsa ta vprašanja niso na mestu. Tembolj, ker si jih je na seji občinske socialistične zveze zastavil tudi član predsedstva OK SZDL Bojan Fink, ki je med drugim dejal: »Jaz poti nazaj ne vidim. Lahko objavimo čez vso stran v Dolenskem listu, da Boštjan ni kriv, pa ljudje ne bodo verjeli. Pri nas je nizka kultura dialoga. Sistem odnosov smo zgradili na poznanstvih, zvezah in nezdravih temeljih. Zato ljudje potem tudi ne verjamejo, četudi je res, da nekdo ni kriv. Za javne delavce je še toliko težje, ker so ljudje še bolj kritični. Težko bi se kdo tukaj potrkal, da je čist kot biser. Bojim se političnih ocen, ne da bi hotel koga ščititi. V vsakem sistemu je moralna čistost pomembna. In to, če je nekdo razglašen za nedolžnega, ljudje verjamejo. Pri nas ljudje dvomijo celo v formalno pravni postopek, kar je prava tragedija... V normalnem, zdravem sistemu ne bi bila nobena tragedija odstopiti, ker je kasneje, v primeru nedolžnosti, triumf toliko večji. Ker pa pri nas ni tako, pomeni odstop priznanje in zato razumem Boštjanovo vztrajanje, da ne odstopi...«

Pozorni spremljevalci in razčlenjevalci naše družbenopolitične stvarnosti in procesa demokratizacije v njej pa si zastavljajo tudi drugačna vprašanja. Poučenimi s prevladujočim in z normativno urejenostjo kontradiktornim načinom sestavljanja sleherne (tudi občinske) oblasti v tem našem preljubem samoupravnem socializmu, se novomeški primer kljub vročim demokratizacijskim popadkom vendarle po svoje kaže kot presedan. Stvar ni tako nerazumljiva, kajti v nasprotnem primeru zdaj gotovo ne bi bilo več v položaju, ko še vedno lahko govorimo le o primeru, ampak bi ta primer že zdavnaj dobil svoje pojavnostne razsežnosti. In ko smo že ravno v Novem mestu, nikakor ne bi smeli spregledati trditve Bojana Finka, da »bi se težko kdo tukaj potrkal, da je čist kot biser«. Ker iz pisanja Milovana Dimitriča v Teleksu ni razvidno, da bi na tej seji Finku kdor koli ugovarjal, lahko iz tega marsikaj sklepamo. Ena od možnih različic logičnega razmisleka bi bila pač ta, da je proces demokratizacije v Novem mestu ste-

kel veliko hitreje kot v Ljubljani in drugod po Sloveniji in da so v Novem mestu organi pregona vključno s sodstvom in drugimi ustanovami že dosegli tolikšno stopnjo neodvisnosti od upravnih in političnih nosilcev oblasti, da se lahko polotijo slehernega, še tako visokega funkcionarja, ki ni »čist kot biser«. To pa je zelo malo verjetno, kajti ni še tako dolgo, ko je nek visoki funkcionar v Novem mestu (zdaj je še višji), zaradi svoje udeležbe v znani avtomobilski aferi in velikega pritiska javnosti ponujal svoj odstop. Prav zanimivo bi bilo vedeti, zakaj temeljno javno tožilstvo takrat na podlagi ovadbe UNZ ni zahtevalo preiskave zoper vse tiste, ki so kupili avtomobile v IMV tudi po tako imenovanih starih cenah in za dinarje v času, ko je za običajne smrtnike veljal režim dinarjev deviznega porekla. Saj je imelo v rokah več kot dovolj elementov za sum kaznivega dejanja grabeža, napeljevanja h kaznivemu dejanju in še bi lahko naštevali. Se je morebiti ustrašilo tedanjega funkcionarja vlade, ki se je znašel na spisku samoupravne delavske kontrole v IMV? Ali gre za dvojna merila in s tem za dvojno moralo, medtem ko o kakšni neodvisnosti bolje da ne govorimo?

Druga od možnih različic razlage najnovjše novomeške afere pa se utegne skrivati v njenem političnem ozadju, kar pa nikakor ne pomeni, da s tem izključujemo morebitno dokazano krivdo osumljenih in pošteno sodbo, če bo do nje prišlo. Kovačič in Zajc menita, da tiči poglobitveni razlog za njune sedanje nevšečnosti v navzkrižnih pogledih na nekatere zamisli in razvojne koncepte, medtem ko sta sporni hiši le drobiž za poravnavanje računov. Stvar Novomeščanom ni neznana, kar po svoje govori tudi mnene, zapisano v Ivačičevem članku v 7 D, po katerem »pa bi bilo nepošteno, da bi se direktorja in župana lotili samo zaradi maščevanja, ker sta se zamerila (predvsem direktor s svojimi drznimi izjavami v tisku in po tv) nekaterim vplivnim ljudem na Dolenskem«.

Na odgovor torej, ali gre pri tej aferi za politični obračun ali za utemeljen sum, ki ga je vrgel na površje proces demokratizacije, bo očitno treba še malce počakati. Zgostovo pa drži tole: župan je še vedno župan in direktor še vedno direktor, o čemer bi še pred časom lahko le sanjala. Stvari se torej vendarle spreminjajo.

(Iz Delavske enotnosti)

MODA

Sprehod skozi zadnje desetletje

Leto 1983

1983-ta letnica pa nam je še strahovito blizu, kajne? Ob dogajanjih v tem letu se nam dozdeva, kot da so »od včeraj«. Pa se spomnimo le nekaterih: oskarja za film leta je prejel film Čas nežnosti, aerobika je zajela Evropo, naglasbenih lestvicah je kraljeval Michael Jackson, vse bolj popularen je postajal breakdance, naš Daniel je z Djuli na Evroviziji dosegel odlično četrto mesto.

Moda poletja 1983 je bila v znamenju turkizne, bele pa tudi črne barve, veliko se je nosilo tudi oblačila v toplih peščenih odtenkih. Popularen vzorec so bile črte najrazličnejših širin, vodoravne ali horizontalne, prav tako pa tudi veliki cvetlični vzorci. V vročih dneh je bila zopet aktualna mornarska moda, obleke z dekolteji na hrbtu, ki so lahko bili asimetrični, hit poletja pa so bili vozli, na bokih ali pod prsmi, drapiranje, zmečkanine. Mnogo se je nosilo tudi bombažne kombinézone ter pletene tunike iz bombaža.

Pozimi je bila za modo po eni strani značilna praktičnost in udobje, po drugi strani parafinirana zapeljivost. Prevladala je praktičnost in s tem športna linija, udobni materiali in funkcionalni detajli. Pojavilo se je nekakšno uniseks oblačilo, to je pomenilo, da sta bila on in ona lahko enako oblečena, seveda pa so bili vsi kosi oblačila vzeti iz moške mode. Na pohodu je bila siva barva in vsi njeni odtenki.

KSENIJA SKULJ

Claude Montana

Nekaj utrinkov mode iz leta 1983

Obleka — kravata;
Jean — Rémy Daumas

Guy Paulin

Feminilna obleka;
Jean — Paul Gaultier

Azzedine Alaïa

On in ona se oblečeta enako; - ideja Jean — Paul Gaultier

KUHARSKA ABECEDA

RAŽENJ — Na ražnju pečemo meso, perutnino, ribe. Večji kos pečemo dlje in pri bolj mili vročini, manjšega pa krajši čas. Meso natakne na ražnjevno palico, ki se enakomerno vrtil in se ogreva od ene ali tudi več strani (električni raženj).

RAZMAŠČEVANJE — Z mastnih juh, omak in pečenkega soka pobavimo na površini plavajočo maščobo. Pri peki zelo mastnega mesa, na primer gosi, pobiramo nateklo maščobo že med pečenjem, da zaradi dolgotrajnega ogrevanja preveč ne porjavi.

SEKANICA — Tako imenujemo dobro predelano zmletogovejo, telečje in svinjsko meso. Zmletemu mesu prilijemo malo vode in ga temeljito premešamo. Uporabljamo ga za pečenico, zrezke, jetrni sir, mesne kroglice, sekanične pečenke, nadeve za testo, za mesne zvitke in narastke.

SKAMPI — Skampi so majhni morski rakci. Največ jih nalove v Sredozemskem morju.

SNEG — Beljake skrbno ločimo od rumenjakov in jih stepemo v trd in gost sneg. Pravi sneg je, če posodo obrnemo in ne izteče ali če zarežemo vanj z nožem in je raz dobro viden. Med stepanjem dodajamo snegu sladkor ali malo soli — tako bo bolj trd. Sneg previdno primešamo raznim masam. Mase potem ne smemo več mešati.

ENOLONČNICA Z MORTADELO

Za tole okusno in hitro pripravljeno enolončnico (primerna je za večerjo, s sladico pa tudi za kosilo) potrebujemo (za 4 osebe) 50 g na drobne kocke zrezane čebule, 500 g na kolesca zrezanega korenja, 300 g špinata, sol, poper, malo muškatanega oreška, olje in 500 g na kocke zrezane mortadele. Čebulo in korenje najprej dušimo na dveh žlicah masla, zalijemo čez čas s pol litra kokošje juhe (kocka) in počasi dušimo še 20 minut. V zadnjih 10 minutah dodamo mlado špinato in začimimo. Kocke mortadele popečemo na olju in dodamo jedi. Ponudimo s črnim kruhom in maslom.

DOBRO-DOŠEL MRAZ

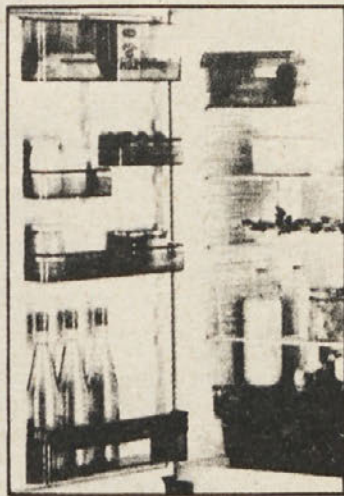
Vedno pogosteje zamrzujemo že gotove jedi, kar je posebej praktično. V istem času skuhamo jed za večkrat — z delom takoj postrežemo, del pa razdelimo v več posod in zamrzujemo. Zamrzujemo tudi zdrave ostanke, ki jih nato uporabimo za razne sestavljene jedi, nadeve, enolončnice in podobno. Zelo dobro se obnesejo globoko zamrznjene mesne jedi, kot je primer golaž, zrezki, nadevana paprika, mesni cmoki. Zamrzujemo pa tudi pommes frites, enolončnice, razne cmoke, rdeče zelje, ohrovt, špinato. Svojo kakovost in lep videz ohrani tudi pecivo. Na splošno zamrznjenih gotovo jedi ne hranimo v skrinjah več kot 2–3 mesece.

V skrinjo seveda spravljamo tudi kupljeno zamrznjena živila, meso, perutnino, ribe, sadje, zelenjavo, sladole, zamrznjene sladice... Globoko zamrznjena živila moramo pravočasno odtajati. Zamrznjen piščanec se popolnoma odtaja pri sobni temperaturi v šestih urah. Če se nam zelo mudi, damo neprodušno zaprt zavitek pod tekočo vodo.

Veliko perutnino (purana) vzamemo iz zamrzovalnika dan pred rabo. Živila v foliji lahko vtaknemo za kratek čas v pečico ali vročo vodo in počakamo, da se odtajajo. Nekatera živila pa lahko uporabimo kar zamrznjena za nadaljnjo obdelavo.

Tanke in ploščate kose mesa damo lahko na vročo maščobo neodtajane ali le delno odtajane, prav tako damo kuhati ne popolnoma odtajano govedino. Sadije za oblogo sladice uporabimo zamrznjeno ali prav malo natajano in sladico hitro ponudimo, ker sicer odtajano sadje omoči testo. Za odtajanje zamrznjenih živil v hladilniku je potreben dvakrat daljši čas kot za tajanje pri sobni temperaturi. Drobnost pecivo odtajamo v pečici pri 50°C. Doma pripravljene jedi in ostanke zamrznemo takoj, ko se ohladi.

Posladkajmo se

ZDROBOVE REZINE Z JAGODAMI

ZA 4 OSEBE POTREBUJEMO: liter in pol mleka, 75 g sladkorja, limonino lupinico, ščepec soli, 1 žlico masla, 165 g pšeničnega zdroba, 2 rumejaka, 2 beljaka, pločevinko vložnih jagod ali kakšnega drugega grozdčastega sadja.

Mleko skuhamo s sladkorjem, maslom, soljo in limonino lupinico. Ko zavre, med mešanjem dodajamo zdrob, pokušamo in postavimo za 10 minut na stran, da se zdrob napne. Rumejaka stepemo in ju vmešamo v zdrobovo zmes. Beljaka stepemo v trd sneg in ju

JABOLČNI NARASTEK Z MANDELJNI

ZA 4 OSEBE POTREBUJEMO: 4 jabolka (približno 700 g), 2 žlici sladkorja, za noževno konic cimeta, osminko litra belega vina, 3 jajca, 100 g sladkorja, 100 g mletih mandeljinov, 25 g moke, žlico mandelnovega likerja, malo masla ali margarine, 2 žlici džema ali redke marmelade.

Jabolka operemo, jim s posebno pripravo odstranimo peščiče in jih 5–7 minut dušimo z dvema žlicama sladkorja, cimetom in vinom. Previdno ločimo beljake od rumenjakov s

POSLADKAJMO SE

polovico sladkorja stepemo v trd sneg. Drugo polovico sladkorja penasto umešamo z rumenjaki in postopoma dodajamo moko, na koncu pa primešamo še mlete mandeljne. Prilijemo liker in dodamo še sneg. Rahlo premešamo. V pomastčen model zložimo jabolka, nadevamo v vdolbine marmelado in model napolnimo s testom, vendar ne do vrha, tako da bodo gornji deli jabolk še vidni. Pri 200°C pečemo 40 minut.

previdno vmešamo v maso. Ožji dolg pekač oplaknemo z mrzlo vodo, ga napolnimo z zdrobovo zmesjo in postavimo na mrzlo. Ko se zdrob popolnoma ohladi, zvrnemo vsebino na desko, jo narežemo na rezine in obložimo z vložnim sadjem. Okrasimo z nastrgano pomarančno lupino in vejico mete.

KORISTNO

NEKATERA ŽIVILA LAHKO NA ZELO PREPROST NAČIN OBRŽIMO SVEŽA TUDI BREZ HLADILNIKA — V NJEM BO TAKO VEČ PROSTORA ZA TISTO, KAR MORAMO NUJNO HRANITI NA MRZLEM.

SUROVO MASLO bo ostalo nekaj tednov sveže, če ga bomo potopili v raztopino kuhinjske soli. Raztopino pripravimo tako, da zavremo vodo in jo solimo, nato pa ohladimo in položimo vanjo maslo, seveda z zavrtkom vred.

VANILIJO moramo takoj po uporabi osušiti in shraniti v posodici z nepropustnim pokrovom. Tako bo ostala dolgo dišeča in jo bomo lahko vsaj desetkrat uporabili.

SUH FIŽOL je najbolje shraniti v patentno zaprt kozarec za višanje. Preden kozarec zaprete, dodajte nekaj rezin česna in lovorovih listov.

Če je SOL postala vlažna, dajmo v posodico, v kateri jo hranimo, nekaj zrn riža. Riževa zrnca dobro vpijajo vlago in sol se ne bo strjevala v kepice.

V posodico, v katerih shranjujemo SIR, damo polovico svežega paradižnika ali šilce belega vina. Ostal bo svež in prijetnega vonja.

ČESEN razdelimo na stroke in olupimo. Zložimo ga v steklen kozarec med debele plastizirane soli. Tako bo dolgo ostal svež in čvrst.

KADROVSKE NOVICE

V mesecu aprilu so se v naši delovni organizaciji zaposlili naslednji novi delavci:

tozd Tkanina

DE barvarna: Stjepan Čović
DE tkalnica: Martin Rudman, Danka Djukić, Ifeta Smailović, Ankica Piljić, Vida Tripić, Jadranka Djukić, Vesna Mušinović, Milica Miletić, Mateja Horvat, Majda Pavlin
DE priprava: Jadranka Peša, Regina Hrovatić, Dragan Stopar, Živko Vučić

DE oplemenitilnica: Jožica Kulović

tozd Konfekcija:

Nadica Ban, Danica Suvajac

delovna skupnost skupnih služb:

prodajni sektor: Zlatko Taleski

V istem času so našo delovno organizacijo zapustili:

tozd Tkanina

DE tkalnica: Milena Vojnović

DE predilnica: Andreja Kozoglav

DE oplemenitilnica: Alojz Mahnič

Investicijsko vzdrževalni sektor: Mitja Resnik

Delovna skupnost skupnih služb: finančno računovodski sektor: Sonja Muhić

prodajni sektor: Peter Nedelko

tehnično razvojni sektor: Gabrijel Pintarić

UPOKOJENA:

Anton Kacin — DE tkalnica
Danica Kovač — DE oplemenitilnica

PRERAZPOREJENI:

— Nada Durić iz DE pletilnica v tozd Konfekcija

— Hedajet Kadribašić iz DE priprava v DSSS (finančno računovodski sektor)

— Vinko Kocjan iz tozda Konfekcija v DSSS (prodajni sektor)

KOLENC VIDA

ZAHVALA

Sodelavkam oddelka v šivalnici se iz srca zahvaljujem za darilo ob odhodu v pokoj.

NEŽKA METELJKO

ZAHVALA

Lepo se zahvaljujem delavcem tozda Tkanina, ki ste mi izrekli zahvalo in presenetili z darilom ob odhodu v pokoj.

Hvala za pozornost in veliko uspehov!

JOŽEFA KOLENC

ZAHVALA

Ob nenadni izgubi našega dragega moža in očeta

SLAVA VRANIČARJA
iz METLIKE

se najlepše zahvaljujem sodelavkam in sodelavcem Novoteksa za izrečeno sožalje in denarno pomoč.

Hvala vsem, ki ste pokojnega pospremili na njegovi mnogo prezgodnji zadnji poti.

Žaluoja žena Martina,
hčerka Minka in sin Slavko

REŠITEV PRVOMAJSKE NAGRADNE KRIŽANKE:

Petinštirideset, Lf, Titovo Velenje, er, brata, ovoja, m, Toni, Laba, Eva, til, Onan, krik, Žan, Eva, str, aa, Na, jarek, veter, Bravo, Enare, O, avalit, ars, R, Bi, Alan, Argentina, ona, sneti, atelje, direkt., Oran, P.A., Kr, ick, Ank, rik, kota, lit, nosan, Ararat, natok, Nikolić, Ero, Ela, ozon, lar, J.L., KPD, odkopi, P.S., maj, ZAR, oralo, spona, omela, ravan, Er, andragog, osama, uvali, atol, skelet, lizika, Ina, nakana.

Izžrebani so bili naslednji reševalci:

1. nagrada: teens hlače — Ivan Kocjančič, Tkanina (tkalnica)

2. nagrada: 2 kg ostankov — Martina Gornik, upokojenka iz Metlike

3. nagrada: majski paket — Hedajet Kadribašić, DSSS (finančno-računovodski sektor)

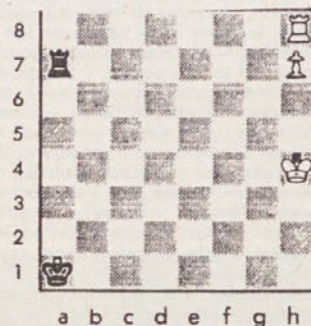
Vsem nagrajencem čestitamo, ostalim pa več sreče prihodnjič.

UREDNIŠTVO GLASILA NOVOTEKS

ŠAH

Kaj je študija?

Študija je kompozicija, ki prikazuje končnico in skriva v sebi težko, a lepo pot do zmage ali remija. Čepav število potez v glavnem ni omejeno, pa je rešitev samo ena in gre po točno začrtani poti.

Študija Romanovskega

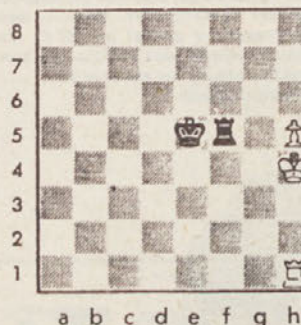
Naloga belega je, da doseže tako pozicijo, v kateri bo njegov kralj na c5, nasprotnikov pa na a5. Takrat bo črni v nujnici (na razpolago ne bo imel dobre poteze). Rešitev pa je takale:

1. Kg5 Ka2

Črni ne sme zapustiti a linije niti s kraljem niti s trdnjavo, saj bi beli s šahom takoj zmagal. Hkrati pa mora s svojim kraljem na pomoč trdnjavi. Beli bi namreč zmagal tudi, če bi pregnal trdnjavo.

2. Kg6 Ta6+, 3. Kf5 Ta7, Ke5 Ka3, 5. Kd5 Ka4, 6. Kc5 Ka5, 7. Te8!

Obrambe ni več. Beli bo za kraljico bogatejši ali pa bo dal črnemu mat.

Študija Edwarda Laskerja

Beli na potezi zмага! To pa je nemogoče, boste rekli, saj ima beli samo kmeta, črni pa trdnjavo. Torej je edini način zmage ta, da beli svojega kmeta spremeni v kraljico. Črnemu ne sme dovoliti, da bi žrtvoval trdnjavo za kmeta.

1. c7 Td6+,

Črni lahko zadrži kmeta samo posredno. Napada kralja, ki pa ne sme iti na linijo c (zaradi umika trdnjave na d1 in nato še osvojitve linije c s Tc1) in tudi ne na sedmo vrsto zaradi vezave.

2. Kb5

Drugače možnosti torej ni. 2.... Td5+, 3. Kb4 Td4+, 4. Kb3 Td3+, 5. Kc2!

Belemu kralju se je končno odprla linija c. Črni ne more več preprečiti napredovanja kmeta. Ali je partije že konec? 5.... Td4!

Še ne.

6. c8T!!

V praktični partiji se kaj takega skoraj ne bi moglo zgoditi. Trdnjava je v tej poziciji močnejša od kraljice, saj bi črni takoj remiziral s 6... Tc4+, (pojemanju trdnjave s kraljico je črni v patu), če bi beli spreminil kmeta v kraljico.

6.... Ta4,

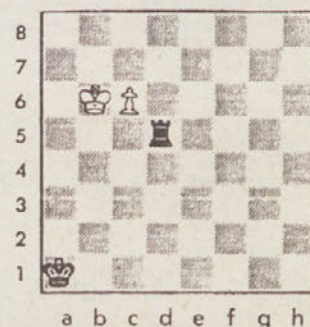
Le tako se črni lahko ubrani mata na a8. Po 6.... Tc4+ pa bi beli trdnjavo vzel, pata pa ne bi bilo.

7. Kb3

Dvojne pretnje ni mogoče razrešiti. Beli je napadel trdnjavo in zapretel z matom na c1. Črni se je vdal.

Poskusite še vi.

Naloga:

Beli na potezi zмага.

In še rešitev:

1. h6 Kf6,

Če pa 1.... Tf8, potem 2. h7 z zmago. Črni kralj se ne more približati zaradi Tf1+.

2. h7 Kg7, 3. h8D+ Kh8:, 4. Kg4+.

KSENIJA SKULJ

GLASILO TEKSTILNE TOVARNE NOVO MESTO
NOVOTEKS

NOVOTEKS je glasilo tekstilne tovarne Novo mesto. Izhaja vsako zadnjo sredo v mesecu v nakladi 2200 izvodov.

Glavni in odgovorni urednik: Zvone Preskar. Izdajateljski svet: Miro Jovič (predsednik), Slavko Kavšek, Franc Brezovar, Jelica Spasovski, Jože Starešnič, Rudi Vlašič, Jože Zorc, Mojca Juršič, Marjan Podlogar, Ksenija Skulj in Zdenka Židanik. Uredništvo: Novoteks Novo mesto, Foersterjeva 10 — Časopisni stavek, filmi in prelom DIC Novo mesto, TOZD Grafika, tisk Tiskarna Novo mesto.